

Tehnologija i politika

Refleksije uz knjigu Yuk Huia, *Machine and Sovereignty: For a Planetary Thinking*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 2024.

SAŽETAK

Autor u kritičkoj analizi knjige kineskoga kibernetičkog filozofa Yuk Huia, *Machine and Sovereignty: For a planetary Thinking* pokazuje kako lanetarno mišljenje koje ova knjiga skicira polazi od suprotnosti između mehanizma i organizma, koja je karakterizirala modernu misao, kako bi shvatilo epistemološke temelje Hegelove političke države i Schmittovog *Großrauma* i njihove posebne načine poimanja pitanja suvereniteta. Kroz ovu rekonstrukciju, Hui razotkriva granice države i promišlja o novoj teorijskoj matrici utemeljenoj na međusobno povezanim konceptima bioraznolikosti, noopolitike i tehnoraznolikosti.

Ključne riječi: Tehnologija, politika, planetarno mišljenje, kibernetika, stroj, suverenitet

1.

Kineski teoretičar Yuk Hui je profesor filozofije na Sveučilištu Erasmus u Rotterdamu. Autor je nekoliko monografija koje su prevedene na dvanaest jezika, uključujući *O postojanju digitalnih objekata* (2016.), *Pitanje o tehnologiji u Kini: Esej o kozmotehnici* (2016.), *Rekurzivnost i kontingencija* (2019.), *Umjetnost i kozmotehnika* (2021.), *Post-Europa* (2024.) i *Stroj i suverenitet* (2024.). Osnivač je Istraživačke mreže za filozofiju i tehnologiju, a od 2020. godine član je žirija za Berggruenovu nagradu za filozofiju i kulturu. U hrestomatiji tekstova o filozofijskim aspektima umjetne inteligencije koje sam priredio za časopis *Europski glasnik* br. 28/2023. uvršten je i jedan njegov prilog u kojem vrlo argumentirano pokazuje kako ChatGPT u svojim posljednjim konzekvencijama ima metafizičke značajke nove eshatologije, a upravo to Yuk Hui nastoji kritički „dekonstruirati“ svodeći pitanje stroja mišljenja na univerzalnu pragmatiku i na drugi oblik racionalne svrhovitosti. (v. <https://zarkopaic.net/blog-post/o-endizmu-futurizmu-i-aktualizmu/>).

U ovom prilogu nastojat će se usmjeriti na analizu njegove knjige *Stroj i suverenitet: Za planetarno mišljenje* u kojoj vrlo lucidno piše o odnosu

* Sveučilište u Zagrebu, zarkopaic58@gmail.com

suvremene tehnologije i politike. No, prije kritičke analize moram svakako kazati da mi je njegovo mišljenje među najbližim u mojem razumijevanju tehnosfere. To nije nimalo začudno ako se zna da je studirao i kod znamenitog francuskoga filozofa Bernarda Stieglera, autora trilogije *Tehnika i vrijeme*. U drugome svesku moje *Tehnosfere* koji se bavi problemom kibernetike i tzv. strojnoga mišljenja u genealogiji i epistemologijskim obratima od Heideggera i Wittgensteina, Wienera, Whiteheada, Simondona i digitalnih konstruktivista, zamjetno mjesto ima upravo Stieglerova trilogija na tragovima Husserla i Heideggera. (Paić 2018) Očigledno je da je ovaj kineski filozof s vrhunskim europskim filozofijskim i tehnologijskim obrazovanjem na autentičan način uspio spojiti ono „nespojivo“ i tako je dospio do svojevrstne nove teorijske pragmatike s kibernetičkim uvidom u bit suvremenosti. Knjiga o tehnologiji i politici bliska mi je i stoga što sam u svojim istraživanjima tehnosfere već od studije *Sloboda bez moći: Politika u mreži entropije* (Paić 2013.) te *Doba oligarhije: Od informacijske ekonomije do politike događaja* (Paić 2017.) i zaključno *Nemezisa: Aporije političkoga i politike* (Paić 2022) zagovarao postavku da je problem suvremene politike u doba postimperijalne suverenosti u tome što je postala sredstvo/svrha jedne univerzalne autopoietike u službi tehnosfere i kroz globalno-regionalne ratove realizira čudovišne potencijale totalne mobilizacije tehnoznanosti i militarizma kao posljednje forme informacijsko-kognitivnoga kapitalizma. Yuk Huia valja stoga prihvatiti kao pravoga sugovornika o najvažnijim pitanjima našeg vremena.

2.

Što je danas „planetarno mišljenje“? Ovaj izraz predstavlja *credo* danas gotovo zaboravljenog grčko-francuskoga mislioca Kostasa Axelosa koji Yuk Hui ponovno uvodi u suvremeno promišljanje pitanja o odnosu tehnologije i politike, jer je Axelos na tragovima Heideggera napisao uz Vanju Sutlića zaciijelo najintragantnije knjige o Marxu i konzekvencijama njegova nastojanja prevladavanja (*Aufhebung*) svijeta modernoga kapitalizma u kojem proizvodne snage u formi automacije tehnologije uspostavljanju uvjete mogućnosti globalnoga svijeta informacija i komunikacija. (Axelos 1960; Sutlić 1974) Usput, moj diplomski rad kod Vanje Sutlića na Fakultetu političkih znanosti iz 1982. godine bavio se analizom planetarnoga mišljenja Kostasa Axelosa, a u knjizi *Nemesis* iz 2022. godine u uvodnoj studiji „Marx i tehnosfera?“ uz Deleuzea i Sutlića iznova analiziram temeljne postavke Axelosa iz njegove knjige iz 1961. godine *Marx – mislilac tehnike*. (Paić 2022)

Planetarnost nije sinonim za pojam globalizacije. Naprotiv, ono planetarno pretpostavlja vladavinu moderne tehnologije i upravljanja sustavima moći u državama i društvima na temelju preobrazbe svjetsko-povijesnoga kretanja

rada u formi znanstvene proizvodnje objekata u totalnu mobilizaciju kapitala. Na taj način planetarno mišljenje nije ništa drugo negoli uspostavljanje nužnosti onog što Nietzsche imenuje voljom za moći kao vječnim vraćanjem jednako. Axelos je, naravno, imao u vidu kako put spram planetarnoga mišljenja označava i ono „pozitivno“ i ono „negativno“, a svodi se na ozbiljenje cjelokupne metafizičke povijesti Zapada od Grka do suvremenih imperija slobode i bezavičajnosti. Tvrdeći da je hitno potreban novi pristup, Yuk Hui kroz analizu Axelosa i kibernetike razvija način političke misli usmjeren na budućnost koji obuhvaća nevidene globalne izazove s kojima se suočavamo: *uspon umjetne inteligencije, ekološku krizu i intenziviranje geopolitičkih sukoba.*

Knjiga *Stroj i suverenitet* počinje s tri glavne postavke. Prva potvrđuje potrebu razvitka novoga jezika suživota koji nadilazi granice nacionalnih država i njihovih varijacija; druga prepoznaje da su politički oblici, uključujući polis, carstvo i državu, tehnologijski fenomeni, koje Lewis Mumford naziva „megastrojevima“. Treća sugerira da je određeni politički oblik legitimiran i racionaliziran odgovarajućom političkom epistemologijom. *Planetarno mišljenje koje ova knjiga skicira polazi od suprotnosti između mehanizma i organizma, koja je karakterizirala modernu misao, kako bi shvatilo epistemologijske temelje Hegelove političke države i Schmittovog Großrauma i njihove posebne načine poimanja pitanja suvereniteta.* Kroz ovu rekonstrukciju, Hui razotkriva granice države i promišlja o novoj teorijskoj matrici utemeljenoj na međusobno povezanim konceptima bioraznolikosti, noopolitike i tehnoraznolikosti. Tvrdeći da se suočavamo s granicom modernosti, eshatologijskoga pogleda na povijest, globalizaciju i ljudskost, Hui zamišlja nužne nove epistemologijske i tehnologijske okvire za razumijevanje i suočavanje s krizama naše sadašnjosti i naše budućnosti.

3.

Huijeva politička epistemologija tehnologije ostaje nepotpuna bez rasprave o Heideggerovu promišljanju o *fizisu* [φύσις] i *logosu* [λόγος]. Heidegger, u *Uvođenju u metafiziku* iz 1959. godine opisuje *logos* kao dio *fizisa* koji reflektira samog sebe: *logos* se odvaja od *fizisa* i „postavlja se u suprotnost s *fizisom* kao odlučujućom domenom, izvorom [*Ursprungsort*] svih određenja bića“ (Heidegger 2020: 187). *Logos* (ratio, zakon, kultura) je dio *fizisa* koji se „odvojio“ od *fizisa* kako bi se vratio da predstavlja i govori o sebi. Refleksija *fizisa* o sebi podsjeća na rekurzivnu funkciju koju Hui povezuje s otvaranjem sustava (mišljenja, razuma) za kontingenciju. Za Heideggera, otvaranje riskira transformirati *logos* kao istinu u alat, „organon“, kao nešto što je „već tu“ (Heidegger, 2020: 188). Ova pat pozicija je ono s čime se suočavaju tehnoraznolikost i planetarno mišljenje - dio/lokalnost koja govori za cjelinu/globalno.

Tu leži i ulog Huijevog odstupanja od Heideggera i priklanjanje stajalištu Bernarda Stieglera. Dok Heideggerov „pesimizam“ organon razuma promatra kao posljedicu gubitka biti *logosa*, Hui, preko Stieglera, tvrdi da organon ili eksteriorizacija uma podupire čovječanstvo u epifilogenetskome procesu. Nastavak čovječanstva omogućen je ne samo nasljeđivanjem uzvišenih ideja poput civilizacije i kulture, već tehnikama (pisanje, slikanje) koje nastavljaju život drugim sredstvima, rasprava koja se nalazi u 3. poglavlju: *od noetičke refleksije do planetarne refleksije*.

Hui preko analize Bernarda Stieglera dolazi do uvida da je formiranje i nastavak države „egzosomatski proces“ kojim bivši organizam države održava kolektivne individualizacijske procese integracije i koherencije. Na taj način Stiegler određuje politiku kao manifestaciju „negentropičkoga rata protiv entropičkoga kapitalizma“ (Hui 2024: 193). Razvijajući ovaj uvid dalje i povezujući Henrija Bergsona i Carla Schmitta u 6. poglavlju: *Organologija ratova*, Hui primjećuje da zbog neuspjeha države da se pozabavi tehnološkim ubrzanjem, „novi organi“ države ostaju eksternalizirani tamo gdje ne bi trebali, u (hegelovskome) duhu, a ne samo u materijalu“ (Hui 2024: 195-97).

U pokušaju da promisli kroz tehnoraznolikost stanje stvari s ulogom čovjeka u društvima kontrole, Hui u 7. poglavlju: *Prema epistemologijskoj diplomaciji* tvrdi da je „svaki fragment pojedinac koji rekurzivno proizvodi mali sustav i spaja se s drugim fragmentima kako bi stvorio organsku cjelinu. Sustav nije zatvoreni sustav jer se, za razliku od dijalektičke metode, fragmenti spajaju jedni s drugima kroz rezonancije, a ne kroz granice ili vrata.“ (Hui 2024: 240-41). Zapravo, Hui ističe lažnu povezanost kibernetike s nadzornim kapitalizmom i društvima kontrole. Dok su preventivne tehnologije u području konzumerizma i sigurnosti implicirane u zatvorenim sustavima koji nastoje zauzeti povoljnu poziciju Laplaceovog demona (Hui 2024: 198) - posjedovanja informacija koje preokreću entropijski marš prema beskorisnoj energiji, kibernetika i rekurzivnost u duhu Norberta Wienera i Gilberta Simondona postupaju s otvorenim sustavima u kojima kontingencija ne stoji kao „iscrppljivanje mogućnosti“ već kao susret s ograničenjima (Hui 2024: 202).

Na Heideggerovo pitanje o kraju ili dovršenju (zapadnjačke) filozofije, Hui tvrdi da je dijalektička metoda pala u nemilost zbog svoje sklonosti podvođenja lokalnosti pod (hegemonističku) univerzalnost, umjesto da održava fragmente lokalnosti povezane rezonancijom s većim univerzalnim zahvaljujući *teho-logosu*. Ipak, Huijevo udaljavanje od dijalektičke metode simptomatično je za njegovo čitanje suvereniteta kao ograničene, a ne opće ekonomije. To znači da čak i ako Hui signalizira kraj dijalektike u planetarnome mišljenju, dijalektika će nastaviti biti metoda kojom se ograničenja odgađaju na neodređeno vrijeme sve dok nastavljamo koristiti svoje znanje, znanost i tehnologiju za

održavanje megastroja: ovo je zastoj koji je već nagoviješten u Heideggerovoj demonstraciji *logosa*.

Moram ovdje istaknuti da ne vidim razlog zašto bi dijalektika uopće i nadalje imala svoj razlog opstojnosti pod uvjetom realizacije filozofije kao metafizike. Naime, i u slučaju Heideggera i njegove tvrdnje da filozofija okončava u kibernetici, a još više u slučaju kibernetičkih filozofa poput Simondona i Günthera ne postoji više nikakva logika ukidanja/prevladavanja povijesnih stadija egzistencije tehnike kao tehno-logike u zbiljskim uvjetima informacijskih društava kasnoga kapitalizma. *Nije slučajno da je to jasno uvidio Gilles Deleuze u svojim kasnim spisima o društvima kontrole, a isto tako i u ranim o ontologiji postajanja kad je čitav Hegelov sustav apsolutnoga duha proglasio „historicismom“ koji ne odgovara na pitanje o razlikama u modelima nomadskih društava koji se suprotstavljaju homogenoj „dijalektici“ napretka i razvitka globalnoga kapitalizma.*

4.

Moji kritički prigovori ovom modelu „planetarnoga mišljenja“ kojim se Hui nastoji razračunati s promašenim metafizičkim megalitima modernosti od Hegelova apsoluta države i svjetske povijesti do Heideggerova tzv. pesimizma spram *postava (Gestell)* kao biti moderne tehnike su sljedeći. Ni Hegel niti Heidegger unatoč bitnih razlika nisu nimalo u prijeporu spram nastanka onog što Axelos naziva *planetarnim mišljenjem*. No, glavni trag ovog mišljenja nesumnjivo je ipak Heidegger i to iz razdoblja koje je dokumentirano mišljenjem *zgode/događaja (Ereignis)* u kojem u spisu *Osmišljavanje (Besinnung)* iz 1938. godine Heidegger najavljuje ono što određuje doba koje nazivam vladavinom tehnosfere u tzv. postimperijalnoj suverenosti Schmittova *Großrauma* kroz pet fundamentalnih značajki: (a) imperijalnost, (b) racionalnost, (c) totalnost, (4) planetarnost i (5) dinamičnost. (Heidegger 1997)

To znači da je ono što nazivamo „svijetom“ u metafizičkome smislu realizirana vladavina jedne univerzalne i apsolutne moći koja nužno u sebi skriva „opasnost“ apokaliptičkoga razaranja svijeta kao horizonta smisla. Na taj način postaje razvidno da je u „biti“ ovog ili onog disponiranja modernom tehnologijom već prisutna latentna mogućnost raščovječenja i rasvjetovljenja, pa Hui u svojem posezanju za jednom vrstom epistemologijske kibernetičke pragmatike na tragu Simondona i Stieglera pledira za jednom novom kozmopolitikom nalik onoj Isabelle Stengers iz njezinih spisa. Iako on, doduše, govori o kozmotehnici, posve je logično da mora pretpostaviti i nekovrsnu kozmopolitsku politiku izvan kantovske „utopije“ republikanskoga racionaliteta koja u kranjoj instanciji ostaje uvijek etički zasnovana i stoga sva njezina realna

nemoć suočjenja s temeljnim pitanjima rasapa demokratskoga ustrojstva države i u konačnici pojma modernoga suvereniteta.

U cjelini, nije problem u tome što tehnologija o kojoj govori Hui nadilazi moderni pojam suvereniteta kao *nomosa* politike uopće, već je problem što su posrijedi dva modela ili artikulacije mišljenja – *tehnoznanstveni racionalitet i politički decizionizam koji ne mora nužno biti onaj šmitovski, već može poprimiti značajke postfundacionalizma kakav su ocrnali svojim mišljenjem Derrida, Nancy i Agamben, a pravo podrijetlo tog mišljenja jest ono koje Hannah Arendt naziva upravo tako, naime političkim mišljenjem a ne filozofijom politike ili političkom filozofijom*. Racionalitet proizlazi iz programske logike algoritama i uvijek je ono što Heidegger naziva *Rechnen*, dok političko mišljenje pripada na odlikovani način kazivanju kao dijalogu i borbi mišljenja u agonalnoj strukturi života u zajednici kao ono što Heidegger naziva *Dichten*.

Ako se očekuje da će Hui u svojoj kozmo-tehno-politici podariti mogućnost „trećega smjera“ mišljenja izvan svega onog što su nastojali izvesti Stiegler i Stengers, to naprosto nije izvedivo unutar matrice kibernetike kao univerzalne pragmatike. Zbog toga Hui mora neprestano oscilirati između „endizma“, „fudurizma“ i „aktualizma“. Ovdje mogu samo iznova podcrtati ono što sam već pokazao u analizi njegovih postavki o odnosu kontingencije i rekurzivnosti kibernetičkoga mišljenja. Naime, Hui baveći se teorijom Simondona, Wienera i Günthera, zauzima „realističku“ epistemologijsku poziciju kad kaže da je potrebno sagledati sve mogućnosti koje AI donosi u korist i za boljitak čovječanstva u neposrednoj budućnosti, a ne žaliti za metafizičkom prošlošću ljudske herojske egzistencije ili, pak, zanositi se futurizmom Kurzweila i Moraveca i idejom tehnološke singularnosti.

Što to znači za odnos tehnologije i suvereniteta na temelju puta spram „planetarnoga mišljenja“ na tragu Kostasa Axelosa? Yuk Hui u ovoj iznimno važnoj i krajnje „ekscentričnoj“ knjizi koja nije primjenjiva u bilo kakvom okružju ideologijske politike „planetarne ljevice“ ili „globalne desnice“, ali otvara ključna pitanja suvremenosti kao i knjige sociologa, antropologa i filozofa Brune Latoura poput *Politike prirode*, ustvrđuje sljedeće.

„U djelu *Novi nomos Zemlje* iz 1955. godine, Schmitt je predložio tri scenarija za osmišljavanje buduće planetarne politike. Prvo, konfiguracija temeljena na pojedinačnim nacionalnim državama ostaje nepromijenjena; drugo, ujedinjenje Zapada i Istoka (na Istoku uključuje Sovjetski Savez i Kinu). Međutim, Schmitt ne smatra ujedinjenje nužno poželjnim; stoga treći scenarij, razvitak u novi politički oblik, naziva *Großraum* ili veliki prostor. *Großraum* je ono što Schmitt želi opravdati, kao što je Hegel učinio sa svojom političkom državom. *Großraum*

- pojam koji, prema Schmittu, vuče podrijetlo iz „tehnologijsko-industrijsko-ekonomsko-organizacijske domene [Bereich]“ tijekom prijelaza stoljeća kada su energija i opskrba električnom energijom ujedinili *Kleinräume* u *Großraum-wirtschaft*. Točnije, to je mašta omogućena prostornom revolucijom koju je donio zrak koji je zamijenio kopno i more. Geografi Geoff Mann i Joel Wainwright, u svojoj knjizi *Klimatski Levijatan: Politička teorija naše planetarne budućnosti*, sugeriraju da će klimatske promjene dovesti do pojave planetarnoga suvereniteta, koji oni nazivaju klimatskim Levijatanom. Planetarni suverenitet će odlučivati o izvanrednome stanju radi sigurnosti života na Zemlji. Iako se pozivaju na Schmitta, čini se da nisu shvatili da bi Schmitt mogao biti upravo osoba koja bi odmah odbacila takav planetarni suverenitet jer je upravo skeptičan prema bilo kakvim političkim institucijama koje govore u ime čovječanstva. Ako kod Schmitta postoji “napredak” planetarnoga mišljenja, to nije planetarni suverenitet već *Großraum*.“ (Hui 2025)

Zašto mislim da Hui unatoč svekolike kibernetičke „kozmpolitike“ ne može izvesti ono bitno razračunavanje s čitavom tradicijom metafizike i na njoj zasnovane filozofije politike, političke teorije i političkoga mišljenja koje su odredili svojim uvidima Leo Strauss, Carl Schmitt i Hannah Arendt i onaj koji se ovdje ne spominje, a nezaobilazan je, kako sam to pokazao osobito u tekstovima o kraju povijesti i univerzalnoj državi na kraju 20. stoljeća u knjizi *Doba oligarhije* — hegelijanac Alexandre Kojève? (Paić 2017) Zbog toga što je za razumijevanje biti djelovanja u doba tehnosfere, a to ipak nije ono što Hui predlaže na temelju radova Stieglera i Simondona, potrebno uvesti ne samo hajdegerovsko razlikovanje između rekurzivne racionalnosti (*Rechnen*) i mitopoetske retorike (*Dichten*) kao dijaloga u demokratskoj javnosti novoga *Großrauma*, već i ono što iz srednjovjekovne logike proizlazi kao *tertium datur*.

Nismo mi više na putu spram *planetarnoga mišljenja* kako je to tvrdio 1960ih godina Kostas Axelos, a Hui samo prenio i usvojio s tehno-političkim korekcijama. Ne, mi smo izbačeni totalnom mobilizacijom tehnosfere u posve drukčiji *Großraum* od onog šmitovskoga i njegove su fundamentalne političke ideologije istodobno i realističke strukture pada u bezdan protuprosvjetiteljstva jedne nesvodive mreže koja se rasprostire „beskonačnom brzinom“ u prostor-vrijeme planetarno-globalne imperijalnosti, dinamizma i racionalnosti. Tri su takve ideologije kao artikulacije Moći u *Großraumu*: fundamentalizam, populizam i neoliberalizam koje spajaju oligarhijski kod upravljanja u korporativno organiziranim državama i umreženim društvima kontrole i njihova je logika bitno određena militarnim pogonom tehnoznanstvenoga

„rekurzivnoga racionaliteta“. Sve drugo je pad u pseudo-utopije i zato ne smatram ni Stieglerovu ni Stengersinu a ni Huiovu *kozmpolitiku* održivim rješenjem razračunavanja s najtežim problemom uopće koji je u onom eponimnome posthumnome razgovoru za „Der Spiegel“ (1966/1976.) izveo Heidegger, „pesimistički“ ustvrdivši da demokracija u univerzalnome značenju svjetske vladavine nije u stanju savladati čudovišnu bit ljudskoga odnosa s *postavom (Gestell) kao biti moderne tehnike*. Isto još više vrijedi i za autopoiesis kao bit suvremene tehnosfere. Uostalom, suverenitet je pad u bezdan pred logikom tehnosfere iz jednostavnoga razloga što već sada AI vlada „svijetom“ i što je svako „planetarno mišljenje“ već uvijek put u neminovnu distopiju *tehnološke singularnosti*.

Kako je završio put političkoga mišljenja Kojèvea nakon što je u prepisci sredinom 1950ih godina sa Schmittom dospio do postavke o *kraju politike kao kraju povijesti koja završava u racionalnoj rekurzivnosti upravljaštva univerzalne države na svjetskoj razini?* Tako što se rusko-francuski filozof, koji je autentično tumačio Hegelovu *Fenomenologiju duha* i vidio konzekvencije realizacije apsolutnoga duha u zbilji i moći totalnoga ekonomizma i tehnokratizma, u potpunosti posvetio profanim poslovima ekonomske diplomacije Europske zajednice i putovao Azijom skupljajući relikvije drevnih naroda i fotografirajući fascinantne krajolike ovog „mističnoga kontinenta“. Postao je „spekulativni arhivar i fotograf“ u službi planetarno-globalnoga (fu)turizma!

Ništa više nakon toga nije potrebno reći, osim da je politika uvijek bila tehnologija mogućega, ali to nakon uspostavljanja apsolutne volje tehnosfere više uistinu nije.

BIBLIOGRAFIJA

- Axelos, Kostas (1960) *Vers la pensée planétaire*. Pariz: Minuit.
- Axelos, Kostas (1961) *Marx penseur de la technique*. Pariz: Minuit.
- Heidegger, Martin (1959) *Einführung in die Metaphysik*. GA. Sv. 40. Frankfurt am Main: V. Klostermann.
- Heidegger, Martin (1997) *Besinnung*. GA. Sv. 66. Frankfurt am Main: V. Klostermann.
- Hui, Yuk (2024). *Machine and Sovereignty: For a Planetary Thinking*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Hui, Yuk (2025) „An Introduction to Machine and Sovereignty: For a Planetary Thinking“, e-flux journal, br. 13 <https://www.e-flux.com/journal/153/662133/an-introduction-to-machine-and-sovereignty-for-a-planetary-thinking>)
- Paić, Žarko (2013) *Sloboda bez moći: Politika u mreži entropije*. Zagreb: Bijeli val.
- Paić, Žarko (2017) *Doba oligarhije: Od informacijske ekonomije do politike događanja*. Zagreb: Litteris.
- Paić, Žarko (2018) *Tehnosfera sv. 2: „Crna kutija“ metafizike – Kibernetika i apsolutno vrijeme stroja*. Zagreb: Sandorf i Mizantrop.
- Paić, Žarko (2022) *Nemesis: Aporije političkoga i politike*. Zagreb: Naklada Breza

Žarko Paić

Technology and Politics

ABSTRACT

The author, in a critical analysis of the book by the Chinese cybernetic philosopher Yuk Hui, *Machine and Sovereignty: For a planetary Thinking*, shows how the linear thinking that this book outlines starts from the opposition between mechanism and organism, which characterized modern thought, to understand the epistemological foundations of Hegel's political state and Schmitt's *Großraum* and their particular ways of understanding the issue of sovereignty. Through this reconstruction, Hui exposes the borders of the state and contemplates a new theoretical matrix based on the interconnected concepts of biodiversity, noopolitics and technodiversity.

Keywords: technology, politics, planetary thinking, cybernetics, machine, sovereignty